

længe og concentreret. Lagen maa trænge ind i det Indre af Kjernen, da Svampsimens Sæde synes at være imellem Meelstoffet og Skallen eller Overhuden. Kun af denne Grund kunde den hist og her brugelige Vaskning af Saaesæden før Syltningen være nyttig. Vandet opbløder nemlig Kjernens Skal og beforder saaledes Syltelagens Indtrængen.

8) Da Erfaring lærer, at den Hvede først bliver brandet, til hvilken man har gjødet med Legemer, som ere rige paa Phosphor, Svovl og Kvælstof, hvortil blandt andre ogsaa Faaremoget hører, saa maa man i dette Tilfælde foretage Saaesædens Syltning med den største Omhyggelighed, hvis man vil vente brandfri Hvede.

---

## Beretning

om Agerdyrknings-Institutet paa Haraldslund,  
tidligere paa Frysødal.

---

Med Understøttelse af det Kongelige Landhuusholdningssekskab oprettede jeg fra 1ste Mai 1837 et Agerdyrkningsinstitut paa den af mig forpagtede Hovedgaard Frysødal under Grevskabet Frysøborg. Paa denne Læreanstalt blev antaget tvende Klasser af unge Mennesker for at dannes til Bestyrere af større og mindre

Avlsbrug. Under Navn af Elever antoges et Antal af 8 Unglinge, der formeenttes at være i Besiddelse af saadanne Forkundskaber, at de kunde være stiftede til at modtage en saavidt muligt fuldstændig Oplæring saavel i Agerbrugets egentlige Theori, som i de Grene af andre Videnskaber, hvortil dette Fag nærmest knytter sig. Under Navn af Lærlinger modtoges et lige Antal af Bønderkarle, der attraaede at danne sig til duelige Avlskarle, og som ved Institutet ikke blot bleve øvede i de practiske Arbejder, i Brugen af de nyere Agerdyrkningsredskaber og i at forfærdige Svingplove og andre Redskaber, men som tillige bibragtes Agerdyrkningens vigtigste Grundsætninger og Bekjendtskab med den for en Avlsbestyrer nødvendige Bogføring. Læretiden bestemtes for begge Klasser til tre Aar; dog maa det bemærkes, at Lærlingerne for største Delen have været af de Bønderkarle, som Landhuusholdnings-selskabet med allernaadigst Tilladelse fritager for Militair-Tjeneste, imod at de i en treaarig Læretid dannes paa forskjellige Steder til duelige Avlskarle. De af Selskabets Lærlinger, der saaledes have været anbragte ved denne Læreanstalt, have ogsaa her kun tilbragt eet af deres Læreaar.

Af Eleverne have stedsse fire været anbragte for Landhuusholdnings-selskabets Regning. De 4 unge Mennesker, der den 1ste Mai 1837 bleve anbragte i disse Fripladser, have med roesværdig Flid fuldbendt deres Læretid. En af dem havde tidligere i 3 Aar været Lærling, og han dimitteredes derfor efter et

Nars Ophold ved Institutet. Af de øvrige Elever have en stor Deel forladt Lærestalten uden at fuldbende det bestemte Cursus, enten fordi de manglede Lyft til Faget, Stadighed eller Udholdenhed, eller fordi de i den Grad vare blottede for Evner eller Forkundskaber, at de ikke med nogen Nytte kunde deeltage i Underviisningen.

De Lærlinger, der her have fuldendt deres Læretid, have næsten alle med særdeles roesværdig Flid og Anstrængelse tilegnet sig den Duelighed, at de inden deres Afgang have kunnet aflægge en tilfredsstillende Prøve, og det har steds været mig let at faae dem anbragte i fordeelagtige Tjenester som Avlskarle eller Avlsbestyrere. Søgningen om saadanne Menneffer er virkelig saa stor, at det var høist ønskeligt, at et langt større Antal paa lignende Maade maatte dannes. Endog flere unge Menneffer, der uden at fuldende deres Læretid have forladt Institutet, er det lykkedes at blive anbragte i ret fordeelagtige Tjenester.

I det første Aarige Cursus have Elevernes Lærestandte været følgende:

a. Agerdyrkningslære:

1) Agronomie, Læren om Jordarterne og deres Bestanddele, 2) Agricultur, Jordens Bearbejdning, Agerdyrkningsredskaber, Grundforbedringer, Engculturen, Læren om Gjødningsmidlerne, 3) Deconomie, Agerens Inddeling, de forskjellige Dyrkningsystemer, Arbejdet, Avlsbrugets Bestyrelse og den nødvendige Bogføring.

Thaers Grundsætninger i Landoeconomien have væsentligst været lagte til Grund for Underviisningen i dette Fag, under Veiledning af Institutets Forstander, der og stedse har søgt at gjøre Eleverne bekendte med nyere Erfaringer og afvigende Meninger om landoeconomiske Gjenstande.

b. Læren om Besætningsvæsenet, nemlig Huusdyrenes Dydræt, Røgt og Behandling.

I Efteraaret 1838 og 1839 er af Hr. Kammerraad Michelsen holdt Foredrag over Schäferier, Hestehold, Hesteavl og Hestens Exteriør. — Over Huusdyrenes Anatomie har Hr. Krigssassessor Dixel, Læge paa Frysensborg, holdt Forelæsninger i tvende Vintersemestre. Over Huusdyrenes almindeligste Sygdomme har Dyrlæge Laurigen holdt Foredrag og tillige gjort Eleverne bekendte med de simpleste Operationer.

c) Mathematisk, nemlig Arithmetik til Læren om Logarithmer, Plan-Geometrie og Trigonometrie.

Bed Underviisningen er benyttet Bjørns Lærebøger.

d) Chemie og Physik.

I Vinteren 1838 holdt polytechnisk Candidat Rasmussen et Foredrag for Eleverne, hvorfor han af Selskabet til Naturvidenskabernes Udbredelse blev honoreret.

(Saa vigtig og ønskelig Underviisning i Agriculturchemie end er for en landoeconomisk Lærestiftelse, har det dog saa store Vanskeligheder at tilveiebringe en dygtig Lærer deri og de fornødne Apparater, at

Nødvendigheden har budt fortiden at forbigaae denne Underviisningsgjensstand.)

e. Practiſt Landmaaling og Nivellering.

Under Veiledning af Hr. Forſtcandidat Beermann have Eleverne i Efteraaret 1839 lært med Stoffe og Kjaede at opmaale og inddele en Mark, at optage Kort derover, og at nivellere ved Hjælp af Nivelleerinstrumentet.

Eleverne have deeltaget i alle foresaldende Arbejder i Auldsbruget og om Vinteren øvet ſig i Huggehuſet i Auldsredſtabers Forfærdigheſe under Anviisning af en dertil antaget duelig Mand.

Efterat have fuldendt et Saarigt Værecuſſus underkaſtede Eleverne T. W. Honum, J. J. Bjerregaard og J. Ferſlev ſig den under 13 og 14 April 1840 afholdte Examen i Dverbærelſe af Tilſynscomitteen for Inſtitutet: Hr. Kammerherre Greve Fryſ, Hr. Juſtitsraad, Herredsfoged Holm og Hr. Juſtitsraad, Rgl. Godsinspecteur Bindeshøll. Examens Udfald vil ſees af efterſtaaende Liſte:

	Sonum.	Bjerregaard	Serslew.
Agerdyrkningsslære.	mg.	mg.	mg.
Læren om Besætningsvæsenet.	mg.	mg.	mg.
Huusdyrenes Anatomi.	mg.	mg.	gd.
Hestens Exterieur.	mg.	gd. †	gd.
Huusdyrenes almindeligste Sygdomme.	mg.	gd.	gd.
Mathematik.	mg.	gd.	mg.
Bogholberie og landøkonomiske Beregninger.	mg.	gd.	gd. ?
Landmaaling og Rivelling.	mg.	mg.	mg. †
Praktiske Arbejder i Marken.	mg.	gd.	mg.
Praktiske Arbejder i Huggehuset.	mg.	mg.	mg.
Hoved = Character.	Meget godt.	Meget godt.	Meget godt.

Fra 1ste Mai 1840 blev Læreanstalten forflyttet til Hovedgaardens Haraldslund, som jeg i Efteraaret 1839 havde kjøbt.

Det Kongelige Landhuusholdningselskab har tilstaaet Institutet den hidtil havte aarlige Understøttelse endnu i 3 Aar, ligesom det og har bifaldet efterstaaende for Institutet forfattede Reglement:

## 1.

Institutets Formaal er, at give unge Mennesker, som ere bestemte for Landvæsenet, en saadan Uddannelse, at de, efter fuldendt Læretid, kunne overtage og paa en hensigtsmæssig Maade drive Jordbrug under forskjellige Forhold. Her vil altsaa lige meget blive sørget for den praktiske Indøvelse i alle Agerbrugsarbejder og for en passende theoretisk Uddannelse.

## 2.

De unge Mennesker, som antages til Oplærelse, deles i tvende Classer: Elever og Lærlinger.

Til Elever regnes de, som betale for deres Ophold ved Institutet, og som ere i Besiddelse af de fornødne Skolekundskaber, for at kunne modtage den især for Brugere af større Landeiendomme fornødne theoretiske Dannelse. Som Lærlinger antages unge Mennesker, der ønske praktisk at oplæres til at blive dygtige Bønder eller Avlskarle; altsaa især Bønder sønner. For disse erlægges ingen Betaling.

## 3.

Angaaende Eleverne.

Ved Institutet vil blive Plads for 12 à 16 Elever,

af hvilke det Kongelige Landhuusholdningselskab indtil videre for sin Regning antager 4. Den Indtrædende maa i det mindste besidde saadanne Forkundskaber, at han skriver orthographisk; at han kan forfatte en Udarbeidelse af en Opgave, som ethvert ungt Menneske af hans Alder med et sundt Hoved og rolig Eftertanke kan besvare; at han er nogenlunde bevandret i Historie og Geographie, især Fædrelandets; at han har lært saa meget af det tydske Sprog, at han kan læse og forstaae et Skrift, hvori ikke ualmindelige Udtryk og Bendinger forekomme, og endelig, at han kan regne færdigt i Brøk og Reguladetri. Prøve herpaa aflægges ved en Admissions-Examen.

Det ansees ønskeligt, at den Indtrædende iforveien er nogenlunde bekendt med det practiske Landbrug; dog skal dette ikke være nogen absolut Fordring. Af Alder maa han ved Optagelsen ikke være under 17 eller over 24 Aar. Han maa have viist sædelig Vanddel og være sund og stærk.

## 4.

Elevernes Værecursus er beregnet paa 3 Aar, men forsaavidt enkelte maatte behøve og ønske længere Ophold ved Institutet, kunne de og forblive der et fjerde Aar.

Om Sommeren deeltage de stadigen i alle foresaldende Arbejder, men erholde dog, efter Omstændighederne ugentligen eller maanedligen, foruden Søndagen, en Eftermiddag fri, deels til Læsning og deels til Fornoielse og Besorgelse af deres egne Anliggender.



Den theoretiske Underviisning, med Undtagelse af Landmaaling, meddeles i Vintersemestret.

I Løbet af Vinteren lære de stiftede i Høghuset at forfærdige forskellige af de nyere Voldsredskaber.

Den theoretiske Underviisning indbefatter fornemmelig:

a. Agerdyrkningslære, nemlig 1) Agronomie, Læren om Jordarterne og deres Bestanddele; 2) Agricultur, Jordens Bearbejdning, Agerdyrkningsredskaber, Grundforbedringer, Engculturen, Læren om Gjødning; 3) Deconomie, Agerens Inddeling, de forskellige Dyrknings-systemer, Arbeidet, Voldsbrugets Bestyrelse og den nødvendige Bogføring.

b. Læren om Besætningsvæsenet, nemlig, om Huusdyrenes Opdræt, Røgt og Behandling i Almindelighed, og det Specielle om Heste- Dvæg- og Faareavl.

c. Mathematik, nemlig Arithmetik og Plan-Geometrie.

d) Landmaaling. Eleven maa lære med Stofke og Kjæde at opmaale en Mark, og at nivellere ved Hjælp af Nivelleerinstrumentet.

e) Forstvæsenet. Heraf maa Eleven lære saa meget, som en Landmand behøver for tilbørligt at behandle sin Skov.

## 5.

For at give Indretningen en mere ordnet Tilstand fastsættes følgende Bestemmelser:

1) Ansøgning om at blive antaget som Frielev

indsendes til det Kgl. Landhuusholdningselskab, ledsaget af paalidelige Vidnesbyrd om Alder, Kundskaber og Opførsel. Begjæring om at antages som betalende Elev tilstilles Institutets Forstander, ledsaget af ovennævnte Vidnesbyrd.

2) Den Betaling, en Elev har at erlægge, er for det første Læreaar 120 Rbd. Sølv, men siden 100 Rbd. Sølv aarlig, saaledes, at Aaret regnes enten fra 1ste Mai eller fra 1ste Novbr., uden Hensyn til, om Eleven først maatte indtræde noget sildigere, end disse Terminer, og erlægges Betalingen altid halvaarlig forud.

Herfor erholder han Underviisning, Kost og Logis samt Lys og Barme, men holder sig selv med Sengeklæder og Badst, samt med de nødvendige Bøger og Skrivematerialier.

3) Eleverne have aarlig tvende Ferier, nemlig i Juni Maaned 14 Dage og i December til Januar 14 Dage. Den, som ellers for en kortere Tid maatte ønske at reise bort, maa dertil have Forstanderens specielle Tilladelse.

4) Et sædeligt Forhold, Flid og Willighed, saavel som Tilfredshed med en simpel, men sund og tilstrækkelig Kost forventes af enhver Elev.

5) Skulde nogen Elev ved sin Opførsel indvirke forstyrrende paa den her vedtagne Orden, bortvises han snarest mueligt.

6.

I den sidste Halvdeel af April Maaned afholdes

aarlig en Examen, der efter betimelig Bekjendtgjørelse i Stiftsavisen bliver offentlig, saa at Enhver, der interesserer sig for Læreanstalten, kan overbevise sig om, hvorvidt den opfylder sin Bestemmelse.

Den Committee, som paa det Kgl. Landhuusholdningsfællesskabs Begne har Tilsyn med Institutet, overværer denne Examen og deeltager i Censuren i Forening med Forstanderen og 3 af denne indbudne Mænd. Examins Udfald indberettes hver Gang til Selskabet.

Enhver Elev, der efter fuldent Curfus underkaster sig Examen, erholder et Vidnesbyrd om, hvorvidt man tør ansee ham duelig til strax at overtage et Avlsbrugs Bestyrelse, eller om man anseer det fornødent, at han endnu i et eller flere Aar maa søge at duelliggjøre sig.

## 7.

## Angaaende Lærlingerne.

Ved Institutet antages, foruden Eleverne — som ovenfor anført — 8 Lærlinger, i Almindelighed Bønder sønner, der ved Antagelsen maae være i en Alder af 18 til 24 Aar.

Forsaaavidt det Kgl. Landhuusholdningsfællesskab ikke besætter disse 8 Pladse, besættes de af Institutets Forstander, og vælges Lærlingerne iblandt dem, der, efter offentlig Bekjendtgjørelse, have meldt sig. Dog antages Ingen uden paalidelige Vidnesbyrd om et godt Forhold og gode Anlæg.

De oplæres — som foran bemærket — uden Betaling, men ere pligtige at deeltage i alle foresaldende

Arbejder og vise den samme Villighed, Lydighed og Trostid, som i Almindelighed paaligger Lyndet.

Foruden en omhyggelig practist Veiledning i at haandtere de forskjellige Redskaber i Marken og Huggehuset og i at udføre alle i Agerbruget forekommende Arbejder, meddeles dem fornemmelig i Winteraftenerne Underviisning i Agerbrugets almindeligste Grundsætninger og i Alt hvad der i Henseende til den huuslige Deconomi paaligger en Aulskarl, samt Anviisning til en ordentlig Bogføring over Udsæd, Indavling, Kornregnskab og Arbeidsjournal. Saafernt Tiden tillader det, vil der ogsaa blive givet dem Veilighed til at gjenkalde og udvide deres Skolekundskaber.

Læretiden er, forsaavidt det Kongelige Landhuusholdningssekskab ikke, med Hensyn til de af det antagne Lærlinger, bestemmer anderledes, 3 Aar.

Samtlige Lærlinger aflægge ved en aarlig Examen saavel en practist som en theoretist Prøve, og erholde derefter Vidnesbyrd om deres Duelighed.

Fra 1ste Mai 1840 vare 10 Elever og 8 Lærlinger antagne. I denne Winter frequenteres Lærestalten af 8 Elever og 7 Lærlinger. Fra 1ste Mai næstfølgende vil Elevernes Antal blive forøget til 12.

I indværende Aar har Elevernes Underviisning været ordnet saaledes:

Hr. Forsticandidat og Landmaaler Beermann har i 5 à 6 Uger i August og September underviist i Land-

maaling og givet de ældre Elever practiff Underviisning i Forstvæsenet.

Institutets Forstander har i dette Vintersemester veiledet Eleverne i Agronomie, Agricultur og Mathematif.

Dyrlæge Laurigen har underviist i Huusdyrenes Anatomie og Hestens Exterieur.

Cand. theol. Jansen har givet Underviisning i det danske og tydske Sprog, ligesom han og har øvet Eleverne i skriftlige Udarbejdelser.

Under Anviisning af Smedker og Gaardeier Dinesen have saavel Elever som Lærlinge havt Dvælse i Huggehuset.

Da Hovedgaarden Haraldslund drives uden Hovveri, er den forsaavidt bedre skicket for Institutet end Frysendal.

Iberegnet et Areal af 30 til 40 Tdr. Land, som endnu er uopdyrket, vil Agerlandet komme til at udgjøre henved 450 Tdr. Land, som vil blive dyrket under 3 Inddelinger:

#### A. Nedermarken,

80 Tdr. Land god Sandjord, beliggende tæt ved Gaarden, inddeles i 9 Indtægter, der dyrkes med Beresbrug: 1) i første Dmgang reen Brak, gjødet og merglet, siden dyrket Brak, 2) Rug, 3) Kvever eller Biffehavre til Hø, 4) Rug, 5) Kartofler, gjødskede, 6) Byg eller Havre, 7—9) Kvever og Thimotheigræs.

## B. Dvermarken,

180 Tdr. Land i 10 Indtægter: 1) Brak, gjødet og merglet, 2) Rug, 3) Byg, 4) Mellemfød, 5) Havre med Klever og Thimotheigræs, 6—10) Græsning.

## C. Amdrup Mark,

hvorpaa opføres en Parcelgaard, hvorunder bliver et Areal af circa 180 Tdr. Land, for størstedelen fjære Leerjorder. 10 Indtægter: 1) Brak, gjødet, 2) Rug, 3) Byg, 4) Mellemfød, gjødet, 5) Rug eller Byg, 6) Havre med Klever og Thimotheigræs, 7—10) Klever og Græs.

I den under Haraldslund hørende Skov vil aarlig blive foretaget Plantninger, indtil alle aabne Pladser ere cultiverede.

Som en heldig Omstændighed for de unge Mennesker, der oplæres ved Institutet, troer jeg at burde anføre, at der i denne Egn findes et ikke ringe Antal af gode Avlsbrug, der drives efter rationelle Principer. Iblandt flere fortrinlige mindre Avlsbrug nævner jeg Gaardbruger og Dannebrogsmænd Søren R. Michsens i Haar, kun  $\frac{1}{4}$  Mül herfra. Saavel denne hæderlig bekjendte Agerbruger, som flere brave Mænd her i Omegnen have med Belvillie og Redebonhed meddeelt de herværende unge Mennesker fuldstændige Oplysninger om deres Bedrift og de forffjellige Resultater, hvortil de ere komne.

Haraldslund, i Marts 1841.

W. B. Krarup.